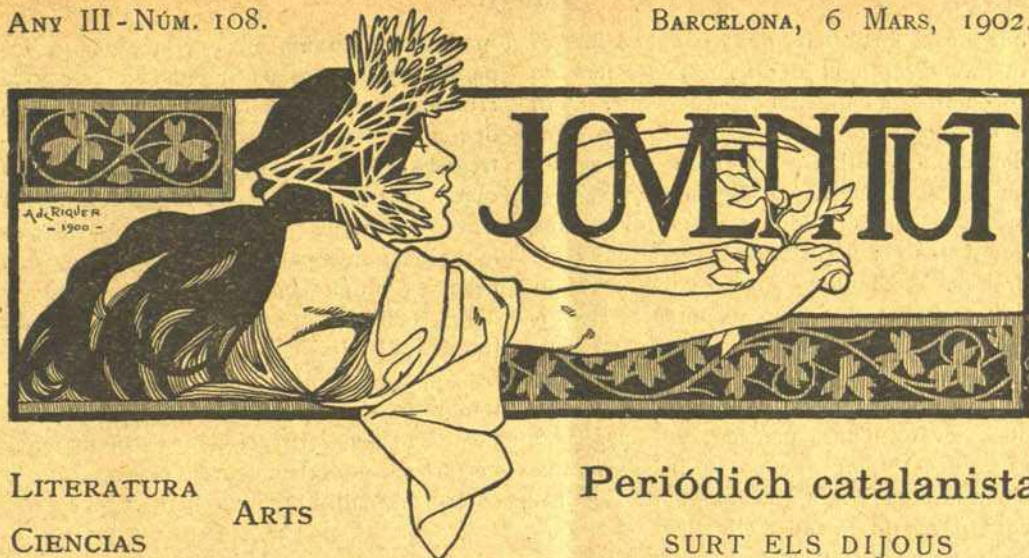

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Observacions sobre la vida moderna (continuació), per Emili Tintorer.—Quadrets sense figures, de Andersen, traducció de C. de Montoliu.—Revista de concerts, per Joaquim Pena.—Brindis, per Xavier Zengotita Bayona.—Francisco Pi y Margall: Pròlech, per Joseph M.ª Vallés y Ribot.—El «disset» negre, per J. Pujol y Brull.—Altruisme, per F. Pujola y Vallés.—Lo sant de la gleva, per Victor Catalá.—Revista de revistes, per G. Zanné.—Els susceptibles, per A. Bori y Fontestà.—Novas.

FOLLETÍ:

CROQUIS CIUTADANS, per Apeles Mestres. Plech 3.
L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg.
Plech 30.

OBSERVACIONS SOBRE LA VIDA MODERNA

APUNTES PERA UN LLIBRE QUE NO SURTIRÀ MAY

III

Baix un punt de vista molt ample podem considerar en un sol grup als artistes: literats, pintors, escriptors, músics... y, com última manifestació, els periodistes. ¿De què prové la frivolitat característica de sas obras? En bona part també de no tenir ells la educació suficient. Es ben sabut qu'en las escoles especials y conservatoris res ó casi res s'ensenya, com no sigui una flexibilitat mecànica ja pera dibuixar, esculpir ó tocar un

instrument ab més ó menys habilitat y brillantor. L'artista, donchs, s'ha d'educar tot sol. ¿Ho fa? Per aventura que sigui la resposta, podem afirmar que no. Y ho podem afirmar, sense necessitat de conèixer la vida particular de cada artista, ab un argument irrefutable: perque las sevas obras ens ho demostran.

L'artista d'avuy—en això no's desmenteix la regla—reflexa la societat que'l volta, no pot sustreure's a l'atmosfera de frivolitat, de bullici y de lleugeresa en que's belluga; y'l seu anim inquiet y acobardit no sab elevarse per demunt d'ella. L'artista d'avuy no pot fer un'obra profunda, un'obra gran: sols pot fer un'obra més ó menys bella, més ó menys inspirada. En las millors obras contemporànies sols s'hi troba un género de qualitats: naturals ó intuitives. Unas demostran una gran imaginació, altrés un gran esperit d'observació, però, ideològiques ó realistes, exuberants ó senzilles, en cap d'ellas s'hi troba una concepció fonda elaborada paulatinament en un esperit que pensa, que penetra fins á l'ànima de las cosas y dels homes, que descubreix la santa armonia que guardan en son si y'ls secrets estímuls que'ls impleixen á lo extraordinari y excepcional.

¿Quin es el pintor qu'està dos anys pera pintar un quadro—com no sigui un d'aquells

quadrassos històrics de 100 a 200 metres quadrats? ¿Quin el literat que passa més de tres mesos en omplenar 700 quartillas? ¿Quin el músich que no vos instrumenta tres actes d'òpera en mitj any? ¿Ahont es l'artista qu'avans de fer un'obra's passa mesos y mesos pensant, meditant y estudiant fins que li apareix ben clara y arrodonida? ¿Podréu dar a entendre a un músich qu'es, si no indispensable, utilíssim estudiar al Dant ó a Aristòtil pera sobressurtir en son art? A un autor dramàtic ¿li faréu compendre que pot treure molt profit de passarse quinze dias devant d'uns quadros de Velázquez? ¿Y a un escultor que pot trobar l'harmonia d'una linia escoltant una sonata de Beethoven? ¿S'acudirà a cap d'ells llegir detingudament a Eschil? ¿Per qué tot això? Perque son fills del seu temps. ¿No's tracta y no es el seu ofici rendir ó reflexar la vida tal com la veühen, tal com es en el present? ¿No n'hi há prou fent retratos fidelíssims y detallats, ó sorprenent paisatjes ab tons fidelíssims? ¿No n'hi há prou combinant acorts ó instrumentant enrevessadament melodias? ¿No n'hi há prou reproduhint conflictes passionals, detallant els fets més originals de la vida moderna? ¿Per qué profundisar? ¿Per qué tractar d'entrarhi en el fons mateix d'aquesta vida, buscanthi un'ànima quin reflex per l'art crea las obras inmortals?

Y aixis ens trobém ab que totas las manifestacions artísticas son raquiticas y frívolas. Se'n diu obra mestra: d'un retrato en el que, a més d'una reproducció exacta d'una figura y d'un vestit, s'hi vegi quelcòm del esperit del original; d'un'obra literaria en que, a més d'un ambient real detalladíssim, s'analisi la psicologia d'un ó més tipos en tota sa complexitat, en tota sa trivialitat mateixa; d'un poema musical en que, además d'una orquestració brillant y rica en sonoritats, s'hi trobi inspiració fresca; d'un drama en que, a més d'una acció interessant y complicada, s'hi usi un llenguatge castís, plètòrich d'imatjes y rich d'acudits; en fi, s califican d'obras mestras: las que reflexan admirablement la vida contemporània, no en sa part interna, sinó en tota sa trivialitat externa y passatjera. Mes la veritable obra mestra no's fa. L'obra que fos l'imatje d'aquesta vida en sa essencia, en sa totalitat, que penetrés en el fons de l'àni-

ma contemporània y concretés las grans passions y ls grans sentiments, eterns com la Humanitat, que s'agitan sota aquesta capa de gel que's diu vida social; l'obra que n'extregués d'aquesta vida la lluyta gegantina qu'en l'intim de la societat se continua a través dels sigles per més que las apariencias la tapin en bona part. Y aquesta obra no surt perque's d'una concepció massa ampla y d'una realisació massa dificultosa pera qui (no tenint las forsas del geni) no pot elevarse per demunt de la societat mateixa y contemplarla ab mirada serena y reflexiva. Els nostres artistas, trívials com la societat a que pertanyen, no saben veure d'ella més que lo extern: lo petit, lo trivial.

IV

La producció y'l treball moderns están marcats ab el mateix sagell de trivialitat. La gran y la petita industria, el gran y'l petit comers, fonamentats en el crèdit més qu'en el treball y'l capital, reben las batzegadas del etzar, de las combinacions de la gran banca y dels sindicats, sense resistencia possible; y això, ajudat de la competència implacable, de la mala fe que l'abús del crèdit fomenta y de las complexas questions, que semblan irresolubles, referents a las relacions entre'l capital y'l treball, dona per resultat un desordre y una inestabilitat en tota classe d'elements productors, que necessariament ha de traduhirse en pobresa y raquitisme de treball. Això deixant de banda la falta d'educació sòlida que, condemnant a nostres industrials y comerciants a la rutina, a las prácticas consagradas, mata tota iniciativa y retarda tot perfeccionament y progrés.

D'aytals complexas causas — que no es d'aquest lloch el concretar — y del caràcter frívol del consumidor, pera qui en definitiva's produheix—consumidor que, no ho oblidém, es la societat tota qu'estudiém — ne naix la falta de solidesa, d'utilitat, de veritat y fins de bellesa que caracteriza la producció d'avuy. No hi há solidesa perque's trevalla de pressa y s'emplean materials febles; no hi há utilitat perque al produhir no's té en compte'l fi del producte més que secundariament, tenintse tan sols present l'efecte enlluernador que pugui produhir; no hi há veritat perque las primeras materias y'l treball con-

ciensut resultan cars y's fa necessari falsejar unas y altre; y en fi, no hi ha bellesa, no hi ha art en la producció, perquè'l sentit estètic del productor s'ha atrofiat en la continuïtat d'un treball mecànic, y s'ha perdut en el consumidor en una vida artificiosa, desprovehida d'ideals.

Tot se sacrifica a la vanitat, a la ostentació, a l'apariencia: el daurat d'un sofà tapissat de rica seda de Xina ramejada, tapa la vulgar fusta blanca mal encolada; sota una coixinera ab inicials brodadas al *realce*, s'hi troba un coixí d'arrugadas pellofas de blat de moro; unas *croquetas* ben rossas y estiradas amagan las deixas del dinar de la vigília; finas puntas de *valenciennes* s'enganxan a uns encartonats enagus de cotó; una corbata ampla de seda tapa una camisa foradada, y'l *casco* d'una botella de conyach Martell (tres estrelles) conté una infusió d'esperit de vi, drogas y aygua. Y tot el secret del productor, tota la seva habilitat consisteix en això: en donar constantment a las cosas caràcters y apariencias de lo que no tenen. No hi fa res que siguin buydas, no hi fa res que siguin febles, fins no hi fa res que siguin nocivas: lo essencial es que semblin plenas, que semblin fermes, que semblin apetitosas. ¿Quina diferencia hi ha entre un brasalet d'or y un de plata ben daurada, si ningú ha de partirlo pel mitj pera veureli l'ànima? ¿Quin mal hi fan unas gotas d'esperit en un vi de dotze graus, y qué té més que un formatge sigui fet a Badalona ó a Holanda, si son igualment vermelllets, igualment rodons y encara'l primer es més tendre? Es clar qu'ab aquest modo de rahonar els consumidors, es impossible que'ls productors rahonin millor, y posats en la perillosa pendent de la falsificació, l'engany y la mala fe no troban més límits (límits ben amples per cert) que la tonta fantasia y trivialitat del públich comprador.

(Seguirá.)

QUADRETS SENSE FIGURAS (1) DE ANDERSEN

Qu'es extrany! Quan més vius y més pregonson els meus sentiments, me sembla talment com si'm lliguessin las mans y la llengua. Jo no puch pas expressarho, no puch explicar lo qu'en mi passa. Y tan mateix jo soch un pintor; aixó m'ho diuhen els meus ulls, aixó tothom qui hagi vist els meus quadros y esbossos ho reconeix.

Jo soch un pobre diable, qu'habito en un dels carrerons més estrets de la vila, mes no per'xó'm manca llum, puig que visch a dalt de tot y tinch una vista espléndida per sobre totas las teuladas. A la primeria, quan vaig venir a la ciutat, me sentia tan encongit y tan solitari!... En lloch del bosch y dels verts turonets del meu poble, sols tenia per horitzó las grisas fumeras. Nò possehia cap amich, cap rostre conegut me saludava.

Un vespre jo m'estava tot desconsolat devant la finestra. La vaig obrir y vaig mirar enfora; y quina alegria vaig sentir! Veya una cara coneguda, el meu millor amich del meu poble: era la lluna, la vella estimada lluna, exactament la mateixa, tal com m'apareixia quan me mirava per entre'ls sàlsars del estany. Jo li vaig llensar mil besades ab las mans. En aquell just moment sa claror entrava en ma cambra, y ella'm va prometre que cada nit al retirar-se vindria a veurem una estona. De llavors ensá, ha estat sempre

(1) *Billedbog uden Billeder* es el títol original d'aquesta joia de la literatura danesa, clàssica avuy per tot el món literari. La excessiva precisió de las llengües neolatinas no permet, al meu entendre, la traducció literal de títol tan suggestiu, sens incorre en el perill de lo ridícul y obscur; y en aquesta alternativa he optat per la parafrasis, traduhint el *Llibre d'Estampas sense Estampas* pel nom que figura en la capsalera.

Lo que dono aquí no es l'obra sencera, sinó una tria dels quadrets que més m'encisan. En ells trobará'l lector notas justas de color, delicadesa exquisida de sentiment, simplicitat y elegancia d'expressió, y aquell totíntim d'amor natural y bondat familiar que fa l'encant del célebre autor dels *Qüentos*, el qual, sense pretendre els honors del gran geni, se'ns presenta ab tot com un veritable poeta qu'ha sapigut ferse gran en son amor pregón a lo humil, tendre, ignocent y natural—un gran poeta de lo petit.

Al presentar aquest treball al públich sols tinch de demanarli qu'atribuixi las deficiencias que hi trobi a la poca trassa del traductor, el qual per content se tindria si hagués encertat a donar tan sols sia un hu per cent de las bellessas del original. (N. del T.)

fidel á sa promesa; llàstima que sas visites siguin tan curtes! Cada volta que ve'm conta una cosa ó altra, sobres lo qu'ha vist la nit passada, ó'l mateix vespre.—«Ara pinta lo que t'he contat — me va dir á sa primera visita — y aixís tindrás un preciós llibre d'estampas.»—Aixó es lo qu'he anat fent molts nits, y'l meu treball fàcilment hauria devingut un llibre de las *Mil y una Nits* en imatges, mes aixó realment hauria estat massa. Els quadrets que publico no son triats, donchs segueixen l'un al altre segons jo'ls he sentit contar. Un gran pintor, un poeta ó un músich de geni podrán fer d'aixó, si volen, alguna cosa més gran. Lo que jo exposo son no més que lleugers esbossos en el paper, y al entremetj els meus propis pensaments; perque no totes las nits venia la lluna, donchs sovint passava un núvol ó dos, y'ns despartian.

PRIMERA NIT

«La nit darrera—son las mateixas paraulas de la lluna—jo lliscava per l'ayre transparent de l'India, m'enmirallava en el Ganges, y'ls meus raigs probavan de penetrar l'espès entrellat dels vells plátans que s'envoltan més compactes que la closca d'una tortuga. De dins del bosch va surtir una donzella hindu, lleugera com una dayna y hermosa com Eva. Era una filla de l'India, tan etèrea; però alhora qué robusta y qué fermal. A través de sa pell finíssima podia jo esbrinar els seus pensaments; las lianas espinosas li estripavan las sandalias, mes ella seguia lleugera'l camí. Las feras que venian del riu, ahont havian apagat la set, fugian porugas al seu pas, perque la minyona duya á la má una llantia encesa. Jo veyia la fresca sanch cóm lluhia en els fins ditets que tenia posats devant de la flama. Ara s'acosta al riu, posa la llantia en la corrent y la llantia es emportada riu avall. La flama vacila com si's volgués apagar, però encara crema, y'ls ulls negres y brillants de la noya, sota sas llargas y sedosas cellas, la segueixen ab ansiosa mirada. Ella ja ho sabia: si brilla la llantia tant temps com ella la pot veure, el seu estimat viu encara; mes si s'apaga, el seu estimat es mort. Y la llantia cremava y tremolava, y'l seu cor cremava y tremolava, y ella va caure de genolls en terra y va pregar.

A vora seu, entre l'herbey, s'amaga la freda serp, mes ella sols pensa en Brahma y en el seu promés. «Es viu!» crida; y las montanyas ressonan: «Es viu!»

SETENA NIT

«Al llarch de la platja s'extén un bosch de faigs y alzinás. Qué fresch y perfumat! A la primavera cent rossinyols el visitan. Just á la vora, el mar eternament variable hi romp sas onas, y entre bosch y platja hi passa l'ampla carretera. Un darrera l'altre hi corren els vehiculs, mes jo no'ls segueixo; els meus ulls reposan més de grat sobre d'un punt: allí hi há un claper. Entre pedra y pedra hi creix l'esbarzer y l'aranyoner. Allí's respira poesia en plena Natura. ¿Cóm creurás que'ls homes ho entenen? Jo sols te contaré lo qu'allí he vist la nit darrera. Primer hi varen passar dos rics senyors en un cotxe.—«Magnífichs arbres!» va dir l'un.—«Deu carretadas de llenyal—afegeix l'altre;—l'hivern será fort. L'any passat vaig vendre á catorze lliuras el quintal!» Y varen desaparèixer. «Quin camí més horrible!» crida un que venia en un cotxe al darrera.—«Aixó ho fan els malehits arbres,—respón el seu company.—L'ayre de mar no entra aquí prou bé.»—Y aixó dihent, varen seguir llur camí. Després ha passat una diligencia. Tots els viatjers dormian en aquell lloch tan hermós. El postilló bufava en el seu corn, però no més pensava: «Jo bufo bé y'ls prou que retruny, diguin lo que vulguin.» Y ab aixó la diligencia era fora. Després han vingut dos joves cassadors á cavall. «Vetaquí joventut y champagne en la sanch,» pensava jo. Ells han considerat ab somris als llabis el turonet cubert de molsa y'l ombriu boscatje.—«Bon lloch aquest pera venir ab la Cristina,»—diu l'un—y se'n van. Las flors exhalavan forts perfums, el més petit oreig dormia, el mar semblava talment un boci de cel caygut del firmament y extés per la vall pregona. Ha passat un altre carruatje ab sis viatjers. Quatre d'ells dormian, el quint pensava en el seu nou vestit d'estiu que tan bé li escauria; el sisé s'ha girat vers el cotxer y li ha preguntat si hi havia quelcóm de notable en aquellas runas. «No—respón aquest,—peró els arbres son dignes d'atenció.»—«¿Cóm?» Expliquevos!»—«Sí, son molt dignes d'aten-

ció. Miréu, quan al hivern la neu tot ho cobreix y tot ho iguala, alashoras aquests arbres me serveixen de senyal pera endressarme y no caure al mar; per aixó dich que son dignes d'atenció!» — Y ab aixó han desaparegut. En acabat ha vingut un pintor; els seus ulls guspirejavan. No ha dit un mot; sols xiulava, y'ls rossinyols cantavan á desdir. — «Calla, ximple!» — ha cridat; y ha pres nota exacta de tots els colors y tintas: vert, lila, ultramar!... Aixó ha de fer un quadro magnífich! Se'l ha fixat ben bé en la memoria, com un mirall que reb una imatge, y tot xiulant una marxa de Rossini, se'n ha anat. Darrerament ha vingut una pobra noya. S'ha recolzat sobre'l claper y ha deixat en terra'l seu fardell. Son rostre pàlit y bufó s'ha girat atentament envers el bosch; els seus ulls brillavan quan del mar s'alsavan cap al cel. Jo crech que resava'l Parenostre. Ella mateixa no capia pas el sentiment que l'agitava, però jo sé ben cert que moltes vegades al any se representarà en el seu esperit aquell moment y tota aquella hermosa Natura, y aixó ab molta més bellesa y veritat que no pas en el del pintor que'ls seus colors exactes anotava. Els meus raigs l'han anat seguint fins que l'aurora li ha besat el front.»

ONZENA NIT

«Era una festa de bodas — m'ha contat la lluna. — S'havian cantat cansons, s'havian fet brindis, tot havia estat rich y espléndit. Ja els hostes eran fora, era quasi mitja nit, las mares besavan al nuvi y á la nuvia... Jo veyá á n'aquesta solzament, perque las cortinas eran quasi bé closas. La llantia enlluhernava la cambra comfortable. — «Gracias á Deu, ja son fora» — ha dit ell, y li ha besat las mans y'ls llabis. Ella reya y plorava, y tremolant ha reclinat el cap sobre'l pit d'ell, com la flor del lotus quan reposa demunt l'aygua agitada. Y s'han dit dolsas y tendras paraulas. — «Dorm y reposa» — ha dit ell. Y ella ha descorregut la cortina de la finestra. — «Oh! quina lluna més espléndida! — diu. — Mira quina quietut, quina claror!» — Alashoras ella ha apagat la llantia, y s'ha fet fosc en la intimitat de la cambra. Però la meua llum brillava com els seus ulls. Oh! tu, esperit femení, vina á

besar l'arpa del poeta, quan ell canta'ls misteris de la vida!»

SETZENA NIT

«Jo conech un Politxinel-la — m'ha dit la lluna — que'l públich s'engresca quan el veu. En ell el més petit moviment es cómich, y arrenca del públich esclats de riallas. Y tot aixó sense volerho; es una gracia natural. Ja desde petit, quan feya gatzara ab la canalla, era un Politxinel-la. La Natura l'havia conformat de tal modo, que duya un jep al pit y un altre á la esquena. Ab tot, era'l seu interior, la seva ànima, d'un natural hermo-síssim. Ningú possehia un sentiment més fondo, un esperit més ample qu'ell. El teatre era'l seu món ideal. Si no hagués estat esguerrat, hauria devingut l'héroee de tot escenari. Lo heroich y lo gran sadollavan la seva ànima, y ab tot aixó ell devia restar un Politxinel-la! El seu mateix sufriment, la seva melancolia, no feyan sinó aumentar la cómica agror del seu visatge fortament accentuat, y excitar las riallas del nombrós públich que aplaudia al seu petit idol. La graciosa Colombina era bona y amable envers ell, però's sentia més inclinada á casarse ab Arlequi. Realment fora massa cómich que la *bella* y'l *monstre* (1)'s maridessin. Quan Politxinel-la's posava trist, ella era l'única qu'ab un somris, ó potser ab una alegre rialla'l distreya. De primer se posava tota moixa com ell, després un xich més tranquila, y al ultim tot era riurè. — «Jo sé prou lo que't manca — deya ella; — si si, aixó ho fa l'amor.» — Alashoras ell se'n reya. — «Jo y l'amor! — exclamava — Québé qu'aniria, y cómaplaudiria'l públich!» Mes ella que fa: — «Es donchs Amor!» — Y ab cómich accent segueix: — «¿A mi m'estimas?» — Si, aixís s'expressa qui sab per cert que no pensa en estimar. Y Politxinel-la va pegar un bot enlayre, y ab un esclat de riure sa pena va fugir. Y tan mateix ell no havia dit més que la veritat pura; ell la estimava, la estimava ab tanta passió com estimava lo gran y lo noble en el seu art. El dia de las bodas de Colombina l'haurías vist á la escena més enjogassat que may, però al vespre va plorar. Oh! Si'l públich hagués vist aquell rostre

(1) Títul d'una rondalla popular. (N. del T.)

desencaixat, com hauria aplaudit! Ara, no fa pas gayre, ha mort na Colombina. El dia del enterro l'Arlequi va abandonar las taulas: era un viuado desgraciat! Al director li va caldre donar quelcóm de molta broma, á fi de que la falta de la bufona Colombina y del graciós Arlequi no's deixés sentir massa del públich. Y'l pobre Politxinell-la va tenir d'estar doblement graciós. Aquell vespre va ballar y botre ab la desesperació dins del cor. Y'l públich aplaudia y cridava entussiasmat: «Bravo, bravissim!» Politxinell-la fou cridat á las taulas. Oh! Valia totes las pessetas! Anit passada, després de la funció, he vist al petit monstre com sortia de la ciutat y s'encaminava al desolat cementiri. La corona de flors sobre la tomba de Colombina ja era tota marcida. Allí s'ha assegut; estava per pintar. Ab el rostre apoyat sobre la má, els ulls alsats envers mi, semblava un monument! Un Politxinell-la demunt d'una tomba: cosa rara y cómica! Si'l públich l'hagués vist, com hauria aplaudit! «Bravo, Politxinell-la, bravo, bravissim!»

Traducció de

C. DE MONTOLIÚ.

(Seguirá.)

REVISTA DE CONCERTS

La temporada de Quaresma del Liceu, en que'ls empressaris senyors Ribas y Estradé han sabut cumplir els seus compromisos malgrat la forsa major que podia haverlos hi servit d'excusa, comensá ab un concert dirigit pel mestre Goula y prenenthi part nostre paisá'l violinista Manén. El programa no va oferir cap mena d'interés artístich, y la execució de las obras va estar al nivell del programa. No'ns detindrem á analizar las condicions artísticas dels executants, porque ja ho hem fet altrás vegadas en aquest mateix períodich y no cal repetir lo qu'es prou sabut. El jove Manén va donar probas d'extraordinari mal gust en la elecció de las obras, y també'n doná de que ha arribat á un domini del mecanisme del violi qu'en realitat sorprén. Si las audicions musicals han de consistir en fer gala dels prodigis d'execució convertint al artista en autómata, no hi há dubte que aquesta va ésser de las més notables. El mestre Goula hi va contribuir també, posant un cop més de relleu las especials condicions del seu temperament, que troban son lloch propi en obras com la *Rapsodia* de Liszt, ab la que va fer las delicias del públich.

L'afamat director d'orquestra francès mestre Colonne; del que'ns ocuparem extensament quan l'estreno de *Tristan é Isolda*, ha tornat á visitarnos, y també d'ell podem dir qu'es el mateix de sempre. El seu pas pels concerts del Liceu no deixarà altra senyal que la d'haver omplert tres números del abono ab programas que res de particular han ofert, fora del estreno de *Messidor*, preludi de l'obra del compositor francès Bruneau. Pot dirse d'aquest lo mateix que de la majoria dels seus colegas, es á dir, que conéix la composició, però qu'en aquesta obra no revela qualitats qu'hagin de fer envejable'l seu nom.

El mestre Colonne ha concertat totes las obras dels programas ab sa trassa peculiar en treure de la orquestra efectes de més ó menys bona lley, però al cap y á la fi efectes que sempre enlluernaran al públich. En aquest concepte, es una verdadera desgracia la interpretació, per no citar-ne d'altras, de la farandola de *L'Arlesienne*, convertida en galop per arrebarar á la gent.

Els plats forts d'aquests concerts han sigut la *Fantástica* de Berlioz y la *Pastoral* de Beethoven. Esperavam que qui ha alcansat tant renom en las obras de Berlioz, ens hauria donat d'aquest quelcóm de lo nou y bo qu'encara'ns queda per coneixe, en lloch d'un plat rescalfat y encara mal condimentat. La execució de la *Sinfonia Fantástica* ha deixat molt que desitjar, no semblant que fos dirigida pel mateix que aquí la estrená ab éxit molt superior al d'ara. En l'obra de Beethoven se revelaren las qualitats peculiars d'aquesta escola de dirigir que no's preocupa més que de la linia y del efecte, oblidant la essencia, l'ànima de la composició, y per aixó fou una sinfonia duta ab bastanta justesa de temps, però faltada per complet de vida y d'expressió.

No li ha succehit lo propi al mestre Kunwald, que si bé'ns produhi mala impressió al principi per sa exageració y brusquetat de moviments, va després arribar á convéncens en molts fragments de la *Heroica* y en la direcció general de tota ella, quina interpretació podrà discutirse, com succehirá sempre ab las de las obras de Beethoven, però que s'ha de calificar de verdadera interpretació, de las que no's concretan á fer llegir las notas, sinó que vol comunicarnos l'esperit de l'obra tal com el sent l'interprete. Esperém un altre concert pera judicar á dit mestre en definitiva, puig repetim qu'en aquest no sempre'ns va convence.

Un nou pianista va també donarse á coneixe. Tots els calificatius per alabar un fenomen d'execució poden aplicarse a n'en Rosentahl, sense por d'exagerar. Es una maravella, es un prodigi en vence dificultats com no n'hem vist cap altre, però y després que aquestas dificultats s'han vensut ¿qu'en

resta? Perque á aquest pianista li falta d'art tot lo que li sobra d'execució. Es un fenomen, però que no arriba á produhirnos altra emoció que la que pot produhir la més enrevessada màquina. Y pensar que á n'aixó ha d'anar á parar l'art!

Per sort ha vingut á tréurens la mala impressió de tants despropòsits el concert donat en la «Filarmonica» pels concertistas senyoreta Vidal, nostre pianista Albéniz, que va estar fet un colós, y'l mestre Crickboom. Heusaquí una sessió d'art pur, de la més llegitima marca, si es que pot existirne més d'una. Pera nosaltres, ó's fa de la música una religió y's toca com varem sentir en aquest concert posposant sempre l'artista á l'obra, ó de lo contrari's transforman las salas de concert en circos y barracas de fira, ahont tothom exhibeixi sas habilitats fentne victima al compositor.

La senyoreta Vidal es més que una senzilla aficionada, puig ho demostrá'l sol fet de sostenirse al costat de dos artistes com els que l'acompanyavan. Diu ab molta delicadesa y correcció, sense caure en els falsos efectes á que ab tanta facilitat se presta'l violoncello, y sab treure d'aquest una sonoritat molt agradable si no molt potentia. L'exemple d'aquesta senyoreta hauria de trobar imitadors en nostra societat, procurant que las noyas se decidissin á prescindir un xich del *art* dels peus pera cultivar el de las mans, ó, dins d'aquest, conseguissin una disminució en el formidable contingent d'aprenentats de piano, al que, vulgas ó no, ab aptituds ó sense, sembla casi una obligació dedicarhi á totas las fillas de familia, que's converteixen en terrible pesadilla dels vehins. Ab els instruments de corda, si no's guanyava en altra cosa, tindriam menys soroll.

Y ara, pera parlar de l'Albéniz, hem de comensar dihent que feya temps, però molt, que no haviam fruit tant en una sessió de piano. Per nostres concerts han passat y están passant encara pianistas dels més eminents que, ó cauhen en el capdal defecte del

predomini de la execució sobre la dicció, ó fan sobreixir la seva personalitat per demunt de la del autor que interpretan, fins al punt de que més sentim al executant que al autor. Donchs aquests dos defectes se transforman en nostre Albéniz en sas dos principals qualitats, que no descobrim ara, puig en tot temps hem sigut dels seus primers admiradors y deploravam que no'ns hagués ofert encara ocasió de ferho constar en aquestas planas. L'Albéniz es un pianista de la mena que tant y tant cerquem y tan poch sabem trobar: el pianista qu'avans que tot es artista, que no's recorda may d'ell ni del instrument, sinó del autor y de l'obra, que no *posa* ni ab el cos ni ab els dits, qu'executa admirablement sense fer gala un instant de sa extraordinaria execució, y, sobre tot, que diu, que'ns transporta á las regions evocadas per la composició y'ns comunica la essencia intima, la verdadera ànima d'aquesta. El seu refinament d'artista quedá probat ab el magnífich programa qu'escullí, format per Bach, Beethoven y Schumann, y en un conflicte'ns veuriam pera senyalar en quin d'ells va enlayrarse més l'artista-intèrprete, puig d'un cap de programa al altre no podem calificarlo més que de colossal.

Del mestre Crickboom n'hem parlat tantas vegadas, que n'hi hauria prou ab dir qu'ab el violi va estar tan bé com sempre. En totas las obras va lluhir sas excelents qualitats, qu'arribaren al seu punt culminant en l'*adagio* de Schumann, interpretat ab tal primor de dicció y tal dossis de sentiment, que corria parella ab el de l'Albéniz en el piano. Abdós artistes varen identificarse en aquesta *Sonata* per complert, pera fondres en una sola personalitat que no era ni Crickboom ni Albéniz, sinó Schumann.

Que Deu els hi pagui tot lo que varen fer-nos fruhir, y que hi tornin sovint pera tréurens el regust d'aquests concertistas-màquines que tot ho infestan, fent malbé'l paladar del públich.

JOAQUIM PENA.

BRINDIS

Sense dol, sense pena, sens agravis,
omplim la copa y acostemla als llabis,
qu'avuy, amichs, en vostra companyia
vull cantar al amor y á l'alegría!

Cantém, amichs, cantém, que aquell que canta
son dolor y sas penas diu qu'espanta;
ja que'l riure y cantar endolsa'l viure,
deixeume, donchs, cantar, deixeume riure!...

Y al compás del diví cántich de festa,
acabém de la vida'l temps que'ns resta

y oblidém el dolor d'altras diadas
al so de las alegras rialladas!...

Bevém, amichs; y quan la Mort temuda
deixi entelats els ulls, la gorja muda,
al sentir nostra testa apesurada
caygui llavors la nostra má cansada!...

Bevém, amichs, qu'en vostra companyia
vull cantar al amor y á l'alegría!

XAVIER ZENGOTITA BAYONA.

FRANCISCO PI Y MARGALL

PRÓLECH (1)

Hà, dins del moviment catalanista, un grup d'homes de gran intel·ligència y cultura destinats, si, com es d'esperar, la fe no'ls manca y per consegüent la constància no els abandona, a ésser avuy el centre d'atracció del catalanisme francament avensat, pera ésser demà una forsa intel·lectual de poderosa influència social y política, aixís dintre com fora de Catalunya. Joves casi tots els qu'el componen, estudian, observan y difundeixen arreu els fruïts qu'aixís obtenen, escrivint, cada hu segons las sevas aficions y apituts, en son periòdich JOVENTUT, ja inspiradas poesias, ja importantíssims treballs sobre totes las manifestacions de las arts y de las ciencias. Enamorats, ab la mateixa passió pels helens sentida, de tot quant es producte de la Naturalesa y, ab aquella devoció dels antichs germans, de tot quant sorgeix dels espontanis moviments individuals, odian tota imposició, tot atentat a las lleys de la vida, que volen garantir pera homes y colectivitats en tota sa extensió y plenitut. Aixís, al estudiar, fugen de las abstraccions y de la generalisació y acudeixen a la experimentació directa y al anàlisis detingut y, al solucionar, adoptan criteris més positivistas que idealistas, arribant d'aquest modo a conclusions naturals y prác-

(1) Publiquém avuy l'hermós *Prólech*, escrit per nostre distingit amic y company d'autonomisme en Joseph M.ª Vallés y Ribot ab destí a l'obra FRANCISCO PI Y MARGALL, qu'en aquesta fetxa's posa a la venda per tot Catalunya, segons anunciem en altre lloch del present número. Aixís els suscriptors de JOVENTUT haurán pogut veure l'obra publicada íntegrament en las mateixas columnas de la revista, apart de las especials facilitats que se'ls hi donan pera que la puguin adquirir en llibre solt.

Peró devém fer constar devant del públich, que tot y agraïnt coralment els elogis qu'en aquest *Prólech* el senyor Vallés y Ribot ens dedica, els creyém suggerits tan sols per l'entusiasme qu'haurá vist sempre en nosaltres (faltats com estém d'altras qualitats) al defensar els ideals qu'ab ell tant ens uneixen.—(N. de la R.)

ticas. En art, donchs, abominan de tota regla que pugui posar trabas als vols de la inspiració; en ciencia proscriuen tot prejudici y tot principi absolut com contrari a la omnimoda llibertat que las investigacions científicas requereixen; en l'ordre econòmic-social aspiran a una organisació que acabi ab la explotació d'uns homes per altres, assegurant a tots el dret a la vida; y en l'ordre polítich volen una democràcia que no ofegui la llibertat en cap de las sevas manifestacions, condemnant, en conseqüència, tota mena de privilegis, intolerancias, absorcions y fanatismes. Per aixó son radicalment autonomistas, per aixó volen la integral autonomia de Catalunya y de totes las demés nacionalitats naturals é històriques, agermanadas per medi de lliures federacions; per aixó aborreixen y combaten ardidament tot lo que actualment y en tots els ordres regna a Espanya, y enalteixen tot lo que pot salvar del general naufragi a Catalunya y a las regions qu'ab ella vulguin redimirse, volent pera la nostra terra un renaixement de tot lo que constitueix son caràcter, sas naturals vocacions, però no de res que'l progrés hagi manat retirar de la circulació dintre dels pobles civilisats y lliures.

Essent aquestas las aspiracions y tendencias de JOVENTUT, un redactor d'aquest periòdich havia d'ésser qui, mort en Pi y Margall, millor s'ocupés d'ell y de las sevas obras: y aixís ha succehit. En els set articles que aquest llibret comprén, en Frederich Pujolá fa tres cosas: retrata a Espanya, retrata a n'en Pi y judica sas obras capdals. Ho fa tan magistralment que, després de llegit son hermós treball, se veu més colossal la figura d'en Pi, s'admiran més els seus llibres y sab més greu que'ls hagi escrit pels espanyols.

D'Espanya se'n ocupa com del medi ambient en qu'en Pi y Margall desenrotllá y exteriorisá sas portentosas facultats, demostrant que aquestas estavan en oberta oposició ab els elements que constituïan aquell, de lo qual lògicament n'infereix la conclusió rigorosament exacta de que, si bé l'intel·lecte d'en Pi fou tan prodigiós que pogué donar abundosos fruïts ab tot y que quant el rodejava li era contrari, va passar més dels dos tersos de la seva vida sembrant en terra absolutament estéril, y que per tant no podia fecundar las preuhadas llevors que incansablement hi posava ab sa ploma y sa paraula.

A n'en Pi l'estudia en cada una de las sevas obras. Tot ocupantse d'ellas y escorcollantlas ab amor, hi troba en son fons més bellesas encara de las que no més llegintlas s'hi han percebut y proba la genialitat propia qu'en totes revela son autor, la grandesa d'ànima qu'en cada una s'hi transparenta y la unitat perfecta de pensament qu'en son conjunt s'hi destaca, esplèndida manifestació de la potencia de son cervell en constant

equilibri ab sa voluntat, qualitats que feyan d'en Pi tot un sabi y tot un caràcter.

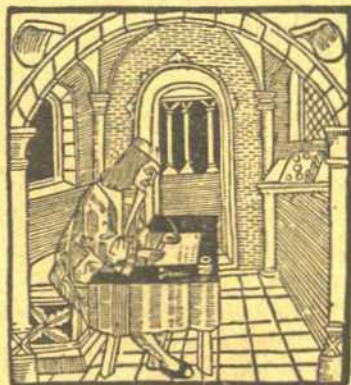
En Pujulà, ademés, potser sense proposarsho, fa també sanitosa propaganda dels principis y tendencias d'en Pi en tots els ordres de la vida, combatent ensemps tot lo que'l gran Mestre atacava ab la seva argumentació d'acer pur y ab la seva inimitable dialèctica.

Y tot això's fa en dits articles ab claretat y sobrietat. En Frederich Pujulà revela a l'hora molts coneixements, profundas conviccions y, sobre tot, un esperit d'observació notabilíssim y una gran resolució en manifestar lo que sent y lo que pensa sense témer la censura ni desitjar l'aplauso, condició aquesta avuy com may recomanable, ja que may com avuy l'efectisme havia anat tan en boga, degut á que, avassallantho tot l'egoisme, s'escriu y's parla d'ordinari més pera satisfer personals concupiscencias qu'ab el noble propòsit de transmetre lo que's creu bo y verdader al cor y al cap dels que llegeixen y escoltan.

Qui exposés de tal manera al nostre poble la personalitat y'ls treballs del més gran dels catalans, català sense cap empelt extrany havia d'ésser. Encara que vell en Pi, sos sentiments y sas ideas joves eran y, per tant, jove havia d'ésser qui de las més escullidas ne fes un present als seus compatricis. Conreuhador de plantas iguals á las qu'en vida nodria ab la sava de sa inmensa inteligencia tenia d'ésser també qui d'ellas las flors triés y sapigués combinarlas en flayrós ramell, ja qu'en altrás mans menys destrás al punt de cullirlas s'haurian pogut marcir. Dels progressius catalanistas que forman JOVENTUT havia de surtir qui ab la ploma, avans que ab marbre y bronzó, aixequés á n'en Pi un monument.

El que li ha fet en Pujulà 'es digne d'ell. ¡Llàstima que, per havérmel demanat á mi, no sia'l prolech digne de la seva obra!

J. M. VALLÉS Y RIBOT.

EL DISSET... NEGRE

Eran las darreries d'un novembre molt fret. Havia anat á presentarme á la revista anyal y tornava dels quartels nous, atravesant el Parch, caminant depressa per' allunyar-me d'aquell aplech d'homes de vestit llampant, y desitjós de fer fugir de mas orelles el bronzit de las empalagosas zedas que m'hi havian entafurat el sargento y'l capítan de la meua zona tot despatxantme'ls papers.

De sobte, una veu feble y de moment per mi desconeguda, eixint de sota un desmay del passeig, pronunciá'l meu nom per dugas vegadas, repetidas seguidament. Desseguida vaig adonarme d'un jove assentat en un banch qu'aixecava'l bastó y ab un somris als llabis indicava que m'apropés, que'm coneixia. Fins que vaig arribar ben á la vora del subjecte no vaig veure qu'era en Rafel. Estava desconegut; completament distint de l'última vegada qu'haviam fet conversa. Sech y enfonzat de pit, groch y ullerós — grogor y ulleras qu'enquadravan perfectament sos ulls fondos y vidriats — la negra barba destriada y llarga com un bosch verge; y'ls cabells que'l barret posat á la pamela deixava veure, despenjat y també de mida grossa, li donavan un aspecte extrany: de mártir de retaule gòtic.

—Rafel! No t'havia conegut! — vaig dirli com á saludo, boy encaixant.

—M'ho penso. ¿Oy qu'estich diferent? Semblo un 3: enfonzat del devant y geperut dels darreras; ab la sola diferencia que'l 3 es vermell y jo estich molt groch.

—Tu sempre tan de broma.

—Sí, de broma. Cinch setmanas malalt. Tot un *pleno* de dias, noy. Y gracias que pugui contarho... y venir á soleyarme.

—Y t'entretens fent dibuixos de geometria — vaig ferli, rihent, al veure arrán de sos peus, marcada en la sorra, una llarga quadrícula.

—Sí: resquicias de la malaltia — contestá en Rafel un xich apesarat. — Aixó té la culpa de tots els meus mals; aixó es un *ala* de ruleta. Seu, seu una estona y escoltam. —

Y al dirme aixó, en Rafel m'agafava per l'americana conduhintme al lloch designat y posant cuydado de que jo ab els peus no li

desfés l'entrellat de ratllas impreses en la sorra.

—Vaja, ja ho entench tot! Vas jugar, vas perdre, el disgust y las emociones van aclapararte, y la teva malaltia...

—No vagis depressa. Ja t'ho explicaré tot.

—Ja escolto.

—Fa vuyt semanas que vaig anar per primera vegada a un cassino ahont se jugava al olimpich joch de la ruleta. T'haurias encantat! Figúrat una sala d'uns trenta pams en quadro, y al mitj d'aquest quadro la taula ab els trenta sis *quadros* per banda, sense contarhi'ls dels zeros. Al mitj de la taüla'l coci de la sugestió, l'abim sens fondo de las mevas ilusions. Si, de las mevas ilusions, perque al cap de dos dias que freqüentava'l cassino, fent càlculs y probaturas en las horas vagativas, estava segur d'havertrobat una *martingala* infalible. El número favorecut era'l 17 *negre*. N'estava tan segur del resultat favorable, qu'al passar la porta de la sala d'operacions, decidit a posar en práctica la meva combinació diabólica, vaig mirar-me al banquer y'm va fer llástima. Fins sentia remordiments y pensava: «Aixó'l códic ho califica de furt ab premeditació y alevosia: sort que no ho sabrà ningú. Bè, vaja—vaig dir-me mirantme al banquer ab compassió—no apretaré gayre.» Si arribo a apretar... 'm trencol! Jo vinga carregar el 17, y'l 17 com si s'hagués esborrat del coci. Sense desmayar per aixó, y segur de la meva combinació, vaig continuar una pila de dias ab la mateixa deria. Posarme a jugar y no surtir el 17 era tot hu. Perque'l cas era que jo arribava, y guaytant las llistas d'aquells senyors qu'apunten els números però no apunten a cap, bé li veyal 17. Donchs com més perdia, més engegat. Una nit anava fent la meva jugada de sempre en el 17; vaig aixecarme un moment per una necessitat, y desde'l quartet vaig sentir que's donavan seguits tres dissets *negres*. N'hi havia pera quedar-se mort alli mateix, sinó que no m'agradava aquell ninxo! Pesseta darrera pesseta, vaig anar perdentho tot. Ara'n tenia la culpa'l 8, número fatal que no té per hont agafarlo, perque no té cap qua, número antipàtic, tot d'una pesa, gras y satisfet de sa groixaria, sense principi ni fi, símbol del infinit. Ara l'hu'm soterrava; l'hu, magre com un misto, dret

com un ciri, vermell com un bitxo. Altras vegadas me condemnava'l 4 ab sa fesomia estúpida de cadira de la plassa del Pi; després el 2 bessó, vuy dir el 22; després el misto y la cadira; més tart el misto doblat... En fi, un seguit de penas. Quan no surtia'l zero, que indica'l no res... el no res pels punts, el tot pel banquer! El colm dels horrors! Noy, estava fet un perdulari.—

Jo, mirantme a n'en Rafel ab extranyesa, li pregunto:

—Y'l teu pare ¿qué hi deya a tot aixó? Ab el seu caràcter recte é inflexible ¿no va saber posarte a ratlla veyente un perdulari?

—¿A ratlla? Li haurian donat cinch perdularis!

—No, home; però enterat de la teva vida dissipada, perque ell deuria presumirho, jo, a ésser d'ell, te planto al carrer.

—¿Carrer dius? Pitjor! N'hi haurian donat onze! Ja sabia lo que's feya.

—Donchs jo, al seu puesto, t'anco la porta y't deixo en quadro y a camparla.

—¿En *quadro* y *abandonat*? Podian venir las *repelidas*, tonto! Ja veig que no tens estudis científichs. S'omplia de perdularis.

—Pots haver perdut la salut, però l'humor...

—Ara ja estich curat. He sufert molt. Deixam acabar. He sufert, però he vist y conegut molts tipos. En el cassino vaig fer molts estudis filosófichs. Si'n vaig coneixe d'exemplars nous! Desde'ls grupiers, mudats de cap a peus, ab robas pagadas pel banquer a compte de setmanadas bestretas, fins al polissón de la porta, que vetlla pera que no's jugui. Pobre polissón! Un sér que no es mascle ni femella, qu'es polissón no més; tipo degenerat de la escala zoológica qu'ha d'ésser model d'honradesa y guanya onze rals. *Onze!* Per'xó la seva sort es tan *negra*. Un dels grupiers que hi havia, guapo, de cabell ondat, d'uns vintivuyt anys, ab un bigoti recargolat y més negre que'l 20, no sabia llegir ni escriure: no més coneixia'ls números. Era fill únich d'un porter d'una casa de joch que un dia d'un xeflis havia fet servir de llit de goigs pera engendrarlo una taula ab panyo vert. Alli haurias vist al jugador d'ofici, groch y esmortuït per dintre, ab sabatas de panyó y una punta de nas vermella com un 32. Haurias conegut al *sportsman* que juga

pera perdre y donarse importancia; al senyor de caràcter qu'ho fa d'amagat y explota la seva firma; al estudiant que *donà tres pichs* ab els diners de la matrícula; á la prostituta que juga á espatllas d'altri y que quan acaba'ls quartos ne demana al que té al costat y's juga las pessetas bonas, que paga després ab caricias falsas; haurias conegut al valent, que'l pagan pera serho; al que s'arriba á qui guanya pera enmatllevarli... un bifté quan menys... En fi, á una colla de tipos dignes d'estudi.

—Peró tu ja no deus pensar tornarhi — vaig dir á n'en Rafel.

—May més! La meua desgracia y tota aquesta munió d'ideas se m'acoblaban en el cervell y no'm deixavan dormir, ni viure. Si un moment dormia, somniava'ls números y á tots els hi veyia la fesomia; fesomia burleta ó seria, vulgar ó aristocrática. Als aparellats els veyia sentse ganyotas l'un al altre. Al 17 *negre* sempre'l veyia corrent, sense deixar-se atrapar per la bola. Aquesta excitació nirviosa va portarme fins al deliri. Somniava que posava un duro á *pleno*, y surtia el número, però després el duro era fals y'm davan 35 duros falsos, y la policia, al surtir, m'agafava com á moneder fals. Somniava que'm moria y que'ls capellans del enterro, per comptes de casulla, portavan panyos verds ab quadros y números. Fins vaig somniar un dia'l meu enterro ab l'acompanyament y tot, compost pels punts que anavan al cassino, sense ningú de la familia ni cap amich. Els qu'anavan al cap del dol eran el banquer y'ls dos grupiers; un vestit de negre; l'altre de vermell; el banquer, per bastó, portava'l rasclat de recullir els quartos. Tots els altres anavan ab la mà á la butxaca de la hermill y feyan trincar els diners que hi duyan. Las coronas eran ruletas que rodavan sense parar may. Era un dia plujós. El cotxer, pera fer caminar els cavalls, els deya *Hagan juego*; pera ques'atures sin *No va más*. D'un balcó queya un full de calendari y s'enganxava á la caixa humitejada ahont m'havian ficat: el full del calendari era del 17 de novembre... Vaig patir molt, molt!...

—Tu encara no estás ben cñrat; olvidat de tot—vaig dir á n'en Rafel, sentint llàs-

tima y esborrantli ab el peu la quadricula de la sorra.

—Ja no'm recordo de res. Del 17 *negre* si que trigaré un xich á olvidarmen, perques el número fatidich.

—Bé, bé, déixaho corre. Vaja, adeu. Vina á casa á veurem, y jo procuraré distreure't. ¿Ja sabs ahont visch?

—No me'n recordo.

—Gran-Via, 36.

—Si, t'ho prometo: vindré á ferte una visita.

—¿Una?... Y molts! Jo't treuré totas aquestas manias. Adeu. Que vinguis ¿eh? ¿Ja't recordas ahont t'he dit que vivia?...

—Si, home, adeu — contestá en Rafel encaixant y sentme una rialleta.—Adeu... si, home... Gran-Via, 36... *vermell*.—

J. PUJOL Y BRULL.

Febrer de 1902.

ALTRUISME

El vell se sentia fadigat. Assegut en un dels banchs del jardí, apoyadas las dugas mans en el gros gayato y'l front casi fregant las mans, guaytava á terra; feya combinacions imaginarias entre'ls grossos y petits grans d'arena estesos sota sos peus, y seguia ab sa mirada á las formigas que silenciosas creuhavan la terra en nirviosas carreteras, tocantse ab las antenas al trobarse.

La tarda, embolicada en sos grisos núvols, avensava ràpidament; del prat s'aixecava un'aroma que ubriagava'ls sentits, y en lleugeras onadas l'oreig feya oscilar las flors, que's desprenian d'algunes de sas fullas.

El vell sabi aixecá'l cap y guaytà al seu entorn. Sentia arribar sa tarda, l'ànima se li adormia arrupida en els plechs del seu cervell, las tintas grises omplenavan son esperit, la evaporació cessava en tot son sér, y semblava que, ensemps que la Natura, sa existencia's preparés á tancar-se en la fosquetat de las nits eternas... Havia destinat sa existencia al món; com vestal oferidora de foch, havia ofert ideas incansable, per altruisme, desinteressat, com las flors ofereixen aromas, y'ls rius frescor, y ombra'ls arbres ufanosos. Y repassava'l seu passat, y sospesava en son magi lo donat, ho compa-

rava ab lo rebut, y sentia en son dintre l'aspre refrech de la túnica tosca del desengany, ab que comensava á cubrirse.

Entorn d'ell tot vivia; els arbres centenaris mostravan penjant de llurs branques els fruyts assahonats; las fullas giravan llur cara vers el sol que marxava á la posta; las herbas aixecavan llurs alegres brins colorejats de brillants verts, y s'inclinavan las unas sobre las otras somogudas per l'oreig, com petonejantse, vessant vida; las rocas escampadas pel terreny, semblavan haverlo esquerdat ab son monstruós esforç, sorgint del subsol pera gaudir la llum; els aucells creuhavan l'espai per demunt del seu cap, piulant, volant vers els nius... Tot espléndit y vital, tot gran, vessant expansió, prenyat de llum, esbargint petons amorosos y abraçadas de vius colors... Tot pera ell sol, qu'ho contemplava. Y ho contemplava com encarnantho; y ho apretava tot carinyós en el si del seu esperit...

Y tornà la vista vers el passat. Sa joventut, com crepuscul matinal esbargint llum, sa marxa vers el cap-vespre... Las dugas etapas passavan devant d'ell rodejadas d'ombres. En el món racional li havian servit la vida en negres plats d'hospital, y ell hauria desitjat tastarla servida en las safatas d'argent de las orgias gregas. Li havian escatimat la essencia vital de relació, com patricis avars qu'escatimessin als esclaus llur aliment. Y'l such de la vida'l sentia comprimit, esterilísat entre sa sanch. Se'n emportava vers la nit lo que'l dia li havia demanat y se li havia impedit donar. A buscar un sér pensant com ell, quin cervell vibrés al unísson del seu, ja no hi era á temps. Se sentia fadigat com el mascle potent que, á pesar de sos esforços, no pot topar ab son complement pera dar cima al fenomen amor. Fadiga d'excés de vida. Apoplegia. Irritació.

Una fresca suau devallava de las montanyas que perfilavan l'horitzó. L'ayre li besava'l front y li refrescava'ls sentits. Els blanchs cabells li oscilavan com las neus esventadas pel vent al cim dels puigs, y sota aquella neu hi germinava encara la molsa.

Ell hauria desitjat viure la vida plena, despullarse devant del món de sos ropatjes de convencions, y apretar entre sos brassos carn com la seva, y atraure vers son esperit es-

perits afins, y volar sense detenirse en l'individu, adorador de la especie, sens especificar sas afeccions en un sol sér, sinó donantse á tots, com la papallona que xucla en totas las flors y no en una sola, y com els rius que fecondan tots els camps, que á son pas els saludan revestintse de verdor; y de cada flor extrauren sa essencia propia; y vagar com las aromas de prat en prat sense detenirse en cap. Perque las ánimas y'l sér dels homes, y sa ánima y son sér, eran y son com l'aygua que, corrent, es neta y brillant y flayrosa, y estancada adquireix foscós tons y's polla y put.

Aquella joventut de desitjos l'havia tornat impotent. Convertit en eunuch pera'ls goigs del cos, havia també quedat caponada la seva ánima. Si havia donat com un prat, potser hauria donat com tot un bosch. Havia lluytat pera fer sentir al món, y'l món li negava sos sentiments y fins sas sensacions sota una capa de refinada hipocresia. Mes las arnas rosegavan la capa.

Si: 's negava á pensar; se negava als altres com els altres se li negavan á n'ell. Tancaria la font de sas ideas pera'ls altres, y deixaria tan sols que sa essencia s'expandís per tot son cos, fins á riscos de devenir obés anímich, com els castes hi devenen corporalment. Y's refinaria en sos goigs, egoista...

Aixecá'l cap y mirá altra volta al seu entorn. Las flors truncadas seguien donant flayras; las concas dels rius seguien donant aygua; els tronchs dels arbres enderrocats á destralladas oferian encara sa rehina com llágrimas ardents; las mateixas fullas mortas cedian llurs suchs á la cansada terra. Y'l sol marxava á la posta; y ja comensava á amagar sa silueta darrera la carena de montanyas, y anava agrandint sa taca, plétòrich de llum indecisa, amorosa, encenent els núvols, acarminant las valls que ab son blau-vert produhian reflexos moradenchs, donant encara vida, encara calor. Vida y calor á tot sense distinció: als gegantins arbres com á la menuda herba, á la Bestia com al Racional, al cuch fastigós que s'arrossega, com á l'au que creuha'ls espais cantant.

La Naturalesa no era egoista als seus ulls. Pensaria, donaria sas ideas y las obras del seu sér. Havia creuhat sa existencia desen-ganyat per tanta mesquindat, com el sol

creuha la celest esfera à pesar d'illuminar miserias; y moriria com ell: ell li donava l'exemple.

Terminaria la seva tarda desenganyat del dia, mes engrandintse, encenent ànimas, esbargint llums, derrotant vida.

—El món es altruista—va pensar el vell— pesi als seus opressors.—

LO SANT DE LA GLEVA

Dematí, dematí,
avans d'apuntar l'alba,
ab l'aixada ó'l magall,
l'arada ó'l rascle
lo bon minyonás

vers aquell camp etern emprén la vía.

Plogui, nevi ó fassi sol,
ja sab ell quína es sa tasca:
fer llevar á l'aspra terra
á forsa de suadas

lo miser mos de pa de cada día:
lo pa que sosté al cos
que no es lo mateix pa que sosté l'ànima.

Al bell cantell del camp,
arrán del marge,
fa temps que'ls enginyers hi van estendre
duas ratllas de ferro
que al lluny, al lluny de tot se difuminan.
Corre per eixas ratllas
presonera, oprimida, engaviada,
la Humanitat febroso
que cassa arreu, de pol á pol, un terme
á l'ansia d'Infinit que la tortura.

Y ell, lo bon minyonás de terra cuyta,
veu quatre colps al dia
venir d'allà d'enllà negra y reventa,
aquella massa extranya
que xiscla esparverada,
com volent deixondir á tots quants dormen.

Y fa un compás d'espera
en sa imparabile tasca
apoyant un esclap sobre la fanga
y alsant l'esguart humil d'ànima bona,
per veure passà al segle
fent un extrany remor de trencadissa,
d'animal malaltís que corre d'esma.

Com portadas pel torb, entrevéu caras
ullerosas y tristas
d'homes cansats de viure, que no's matan
de por al *¿qué dirán?*
Veu altrás caras rojas,
pletóricas de sava y bestiesa,
y altrás d'ulls endinzats, la boca closa
y las cellas juntadas...

Ara'ls plechs cruixidors de las estofas
que'ls poderosos usan;
ara una samarreta espellifada
y uns brassos plens de pel.

La Humanitat descompartida en *clases*
de primera, segona y de... tercera,
com pessas de comers.

Darrera un quadro ombriu, un quadro alegre,
tocant al raig de sol la sombra parda
en ràpit torbellí...

Y enfonzá la testa entre las mans. y s'en-
tregà á la laboriosa gestació de l'obra de
demà.

Tot un món de treballs y de torturas,
d'esperansas y ditxas
de febres mal covadas, de misteris
pregons y temptadors á la vegada...
Ab quatre colps que passa cada día
si'n porta'l tren de cosas!

Avall, avall, avall!...
Guayta'l bon minyonás la negra fera
de xiulá esparverant, que món endintre
va despertant arreu á tots quants dormen.
La veu qu'al lluny s'esborra
com la esperansa feble
d'un pobre qu'agonitza...
Y aquell extrany xiulet que du la brisa
fentli repercutir dins de sa orella,
més dols com més llunyer,
sembla que vulga dirli:

«Encara hi ets á temps, ànima closa...
Romp lo prempsat botó de ta miseria:
sobre eixa terra, afadigada y vella,
no s'hi sent, no s'hi viu...
Vina á esclatar al bat del sol espléndit,
á fruhir la existencia,
á beure l'ayre y llum que aquí escassejan,
á ser un home més!
Hi tens dret com tot fill de la natura;
perque no es cap pecat
la noble ambició que incita al home
á pujar vida amunt, vers son origen
vers lo sacre Infinit!..
Vínaten, donchs, ab mi, ànima closa...
Jo trasplanto las flors que se marceixen
al ambient que's hi cal;
de las bromas del nort cap al mitjdía
y de mitjdía al nort...
Si estás sedent de llum, jo t'hi convido.
Encara hi ets á temps, ànima closa,
encara hi ets á temps!..»

Y lo bon minyonás, qu'ho endevina
tot lo que'l tren li diu;
que sospita un nou món ple de misteri
al lluny del lluny, allà hont se difuminan
las duas ratllas de ferro,
resta un instant corprés, la vista fixa,
lo llabi rassecat,
lo cor batent d'angoixa
y un llarch calfret llampeguejant pel cos...

De sobte, espolsa'l cap de terra cuyta,
baixa l'esguart humil d'ànima bona,
y ab un ferm colp d'esclap, la fanga endinza,
dant fi al compás d'espera
qu'ha intercalat en sa imparabile tasca:
y sentint certa cosa
encara botzinar dins de sa orella,
s'hi fica'l dit petit pera empaytaria;
murmurant entre dents ab veu confosa:
— «M'hi deu havè entrat l'ayre!»—

VÍCTOR CATALÁ.

REVISTA DE REVISTAS

Heusaquí'l sumari del *Mercure de France* corresponent al mes de mars: *Henri de Régnier et la critique «décorative»*, per Marius-Ary Leblond; *Le Tout-au Ciel*, per Rachilde; *Exégèse des Lieux-Communs*, per Léon Bloy; *La Double Statue*, per Pierre de Bouchaud; *Sur quelques manières de sentir l'histoire*, per G. Binet-Valmer; *Paul Cladel*, per Francis Miomandre; *Sur l'art nouveau*, per Remy de Gourmont; *Automne*, per R.-H. de Vandelbourg; *Un Coco de génie* (continuació) per Louis Dumur. Segueix la *Revue du mois*. Cridan l'atenció del lector els treballs de Binet-Valmer y Gourmont, aixís com las poesías de Bouchaud y Vandelbourg. En la *Revue du mois* es interessant l'article de Jean Marnold titulat *Musique (François Liszt, la Symphonie et quelques symphonies)*. L'article demostra que per tot arreu els crítics se'n adonan de que Liszt fou, ademés d'un virtuoso del piano, un potent sinfonista.

Nuestro Tiempo de febrer (Madrid) publica'l següent sumari: *El mes pasado*, per Salvador Canals; *El problema del pan*, per El Conde de San Bernardo; *Papel de la literatura en la fraternidad hispanoamericana*, per S. Sanín Cano; *Recuerdos de mi vida* (continuación), per S. Ramón y Cajal; *Los territorios del Muni*, per Manuel M. Escalera; *La maestra española*, per Carmen Sáiz; *La organización local inglesa y la reforma local en España*, per Adolfo Posada; *Don Francisco Pi y Margall* (conclusión), per Antonio Sánchez Pérez, y las corresponents *Revista de revistas*, *Revista bibliográfica*, etc. L'estudi de l'Adolf Posada es digne d'ésser llegit y meditat pels que's preocupan de las qüestions administrativas, essent també mereixedors d'atenció'ls demés treballs publicats per *Nuestro Tiempo*.

En *La Rassegna Internazionale* de 1.er de febrer (Roma) s'hi llegeixen articles de Corradini, De-Zerbi, Manlio Bennici, Bouchaud, Zuccoli, Benelli y Ermete Novelli. Es notable la *Cronaca Francese* de Remy de Gourmont, per las justas consideracions que son autor fa sobre'l tolstoysme. En Gourmont sols considera á Tolstoy com un «gran novelista y un gran pintor de la vida», no com un pensador ni un filosof.

El número de 15 de febrer de la mateixa revista, conté treballs de Luigi Suer, Garoglio, Sacchetti, Beltramelli, Zuccoli, y ademés una *Cronaca tedesca* de Lothar, una *Cronaca espanyola* de la senyora Pardo Bazán y una *Cronaca belga* de Eekhoud.

La *Lectura* de febrer (Madrid) publica treballs de Benavente, Martin Hume, Posada, Solsona, Bruno R. Leiter, Prida, Vera, etc. L'estudi de John D. Fitz Gerald sobre la Universitat de Columbia (*Columbia University*) es un exemple y al mateix temps una vergonya pera la nostra decayguda ensenyansa.

Hojas selectas (Barcelona) publica en son tercer número corresponent al mes actual, un sumari no menys interessant que'ls dels números anteriors, figuranthi, entre altres treballs, un estudi del pintor italià Domingo Morelli, la *Historia de la locomotora*, per Maximilià Foster, y diverses notas d'art modern, etc., ab profusió de grabats.

Els números de febrer de la *Revue Hebdomadaire* contenen notables treballs de Calmettes, Lorquet, Gourville, Lefébure etc. En el de 15 de febrer s'hi llegeix un article del novelista polach Sienkiewicz sobre en Zola. Com pot compendres sens esforços, al autor de *¿Quo vadis?* no li pot plaure un'obra tan gran y robusta com la del autor dels *Rougon Macquart*. El número de 22 de febrer, dedicat tot ell á Victor Hugo, es notabilíssim, com també'l de 1.er de mars, que acabém de rebre.

Le Menestrel, en sos números de febrer, publica treballs de D'Estrées, Chevalier, Tiersot, Moreno, etc.

Hem rebut també las revistas *Novy-Kult*, *La Alhambra*, *Hispania*, *Le Journal des Pyrénées Orientales*, *Præco Latinus*, *Iride Mamerina*, *Euskalduna*, *Juventud*, etc.

ELS SUSCEPTIBLES

«Es ella... la perdudal...»

Aixís ho han dit aquells solemnement;
aquells á qui ella en va implorava ajuda
avans del mancament.

Li negaren l'abrich, el pa y el sostre,
y ha anat á raure al fanch;

y s'ofenen de que'ls esquitxi'l rostre
ab esquitxos de sanch!

... Si teméu qu'os allargui encara'ls brassos,
aparteusen, com feu á ben segü;
més no insulteu, no malehiu sos passos...
Pregunteuvs primer si sou capassos
de redimí á ningú.

A. BORI Y FONTESÁ.

NOVAS

Avuy repartim en fulla solta, del mateix paper y tamany que'l de nostres folletins, la fe d'erratas del drama *L'Emigrant*.

S'ha celebrat á Paris el centenari del naixement de Victor Hugo, el gran poeta qu'elevantse sobre las humanas miserias, conmoqué á la Humanitat ab sos cants de redempció. Victor Hugo es gran entre las grans figuras del sigle XIX. Ell feu bategar y elevá'l cor dels pobles; ell proporcioná las més altas fruhicions d'Art y de Poesia als esperits cultes. Al honorar Fransa la memoria del immortal cantor de *La Légende des Siècles* y de *Les chansons des rues et des bois*, s'honora á si mateixa. Ditxosos els pobles qu'han produhit genis com Victor Hugo y saben honorarlos!

Advertits per l'autoritat militar, retirém aquesta setmana ls articles referents á la qüestió social que ja teniam compostos y qu'esperém publicar en un dels pròxims números, tan prompte com pugui darse per ben assegurada la normalitat á Barcelona. Creyém qu'aixó será aviat, tota vegada que s'han acabat ja las vagas y s'ha restablert l'ordre.

Ara sols falta que, havent cedit els obrers en sa actitud d'imposició, ls patrons cedixin per sa part tot lo possible, y que uns y altres resolguin la qüestió de manera que'l poble'n surti beneficiat sense perjudici pera la industria: lo que no's logrará may si's compta ab la gestió dels governs espanyols, verdaderas rémoras del progrés y enemichs mortals del home.

Ben pocas son las novetats que's registran aquests dias en els teatres de declamació. Com estrenos, no n'hi ha hagut d'altres que'l de *Dulces memorias*, comedia en un acte, tan carrinclona com ho solen ésser las d'en Blasco, representada per la companyia del Principal, y'l de *El Campanero de Nuestra Señora de París*, pobre arreglo de la famosa obra de Victor Hugo, interpretat a Novetats per la companyia d'en Miquel Muñoz, aprofitant el decorat qu'any enrera s'feu pera posar aquesta mateixa obra en solfa.

L'«Associació Catalanista de Lleyda» ha publicat la convocatòria pera'l certamen literari que's celebrarà en dita ciutat el dia 13 del vinent maig.

S'ofereixen onze premis, y ls treballs han d'enviarse al secretari del jurat, don Joan Bergós, avans del dia 1 de maig.

El jurat calificador està compost pels senyors Joseph M.ª Roca, president; Frederich Renyé y Viladot; Manel Roger de Lluria; Valeri Serra y Boldú; y Joan Bergós, secretari.

Segons comunicació que'ns envia l'associació democrática catalanista «Lo Sometent», el Consell Directiu de la mateixa quedá'l passat mes de febrer constituït en la següent forma:

President, Juliá Soley; Vis-president, Joseph Gibert; Secretari, Jaume Durany y Bellera; Vis secretari, Joan Alfonso; Tresorer, Pau Cumellas y Argemir; Bibliotecari, Jaume Rovira; Vocal, Francesch Vila.

En el local de «Lo Sometent» se donan cada dissapte notables conferencias á càrrech de distingits catalanistas.

La casa «F. Clará y C.^a en C.^a», fabricants d'ayguas carbòniques esterilizadas, ha obert un concurs de tarjetas postals (que será'l primer d'Espanya) anunciadoras de la casa, y en las que's deixa lliure'l tema y son desenrotllat als artistas que hi vulguin concorre, com també'l procediment, ab tal que sia en colors. Pera optar á premi cal enviar una colecció quan menys de 10 tarjetas. El plas d'admissió fineix el dia 15 del present mars, á las sis de la tarda. S'ofereixen dos premis, de 600 y 400 pessetas, y dos accésits, de 150 y 100 pessetas.

Publicacions rebudas:

La viuda de Elzen, per Henryk Sienkiewicz, traducció castellana d'Adolf Sundheim.

El secretario intimo, per Jorge Sand.

Forman part aquestas dugas obras de la nova Biblioteca qu'ha comensat á publicar la casa editorial Montesinos, baix el titol de *Colección Moderna*. Se venen á 60 céntims cada una.

La mort de la novia, cansó XX del «Cançoner Popular», lletra y música, ab un dibuix alegòrich y copiosas notas folk-lòricas. Preu, 10 céntims.

Los tres tambors, altra cansó que acaba de publicar el «Cançoner Popular», ó sia la XXI. també ab lletra, música, notas explicativas y un bonich dibuix alusiu. Preu, 10 céntims.

París. Revista ilustrada del gran concurs universal de cartells dels cigarrets «París», de Buenos Aires. Número únic, contenint l'almanach de 1902, crònica del concurs, reproducció dels cartells premiats, retratos dels autors, judicis de la premsa, etc., etc.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

BIBLIOTECA DE **JOVENTUT**

AVUY SURT L'OBRA

FRANCISCO PI Y MARGALL

ESTUDI DEL MEDI AMBIENT EN QUE'S MOGUÈ; ESPANYA, CATALUNYA.—SAS OBRAS: *LAS NACIONALIDADES, ESTUDIOS SOBRE LA EDAD MEDIA, REACCIÓN Y REVOLUCIÓN, LAS LUCHAS EN NUESTROS DÍAS, HISTORIA DE LA PINTURA*, ETC. — CONSIDERACIONS SOBRE CADA UNA D'ELLAS.—SA PERSONALITAT.—PI Y MARGALL Y'L POBLE

per

F. PUJULÁ Y VALLES

AB UN PRÒLECH DE

JOSEPH M.^A VALLÉS Y RIBOT

EDICIÓ DE PROPAGANDA

PREU: 50 CÉNTIMS

Aquest llibre forma un elegant volúm de 80 planas, imprés en paper superior y vistosament decorat ab artísticas vinyetas.

A pesar del sacrifici que representa, **JOVENTUT** no ha dubtat en fer una nombrosíssima tirada d'aquesta obra, que voldríam fos digna del gran patrici quin nom es tan popular, malgrat sas ideas no hagin sigut prou compresas.

JOVENTUT voldria que las ideas autonomistas d'en **FRANCISCO PI Y MARGALL**, ab las qu'está identificada, arribessin á vulgarisarse entre todas las classes sociales; y pera contribuir en la mida de sas forsas á lograr aquest fi, ha fixat pera'l públich el preu infim de **0'50 PTAS.** cada exemplar, ab tot y poder dirse que l'obra está presentada en edició casi de luxo.

Peró no tenintne prou encara ab aixó, y desitjant que als nostres esforços hi puguin cooperar els suscriptors, divulgant cada un en lo possible aquesta obra, hem resolt que tot suscriptor de **JOVENTUT** pugui adquirirla en aquesta Administració al preu de **30 CÉNTIMS CADA EXEMPLAR.**